

בית המדרש ד'חול וסביבתו (בית הכנסת המרכזי ב"חולות"- העיר החדשה)

לקט- צבי רז- 10.2015

המידע על בית הכנסת המרכזי בעיר החדשה, מועט. להלן לקט מעדויות בני דור ראשון המתאר משהו מבית מדרש זה.

עדות צבי חיים פולישוק

... בבית המדרש שלנו נדחקו אנשים בימים הנוראים. הצטופפו, האוויר היה מחניק, מה עוד שבמבוא לבית המדרש הזה הדליק כל אחד נר נשמה והנרות האלו הפיצו הרבה חום. הנרות נמסו והיה ריח, זה לא היה מקום מלבב. היתה יראה אצל האנשים, אבל מראה הבית כנסת הזה לא היה מלבב. בבית המדרש לא היתה שום דקורציה, מבנה מעץ צבוע לבן ובחוץ טיח. לפני החג השמש שטף את הרצפה וכשבית הכנסת התמלא אדם זה נראה כמו, אני יודע... אורווה. לא שמרו על היגיינה, נזלת, רוק... היהודים ירקו לרצפה. מי שהרגיש צורך לירוק, ירק היכן שעמד. בבית המדרש היה ארון הקודש שהיה מוגבה והיה צריך לעלות אליו במדרגות, 6-7 מדרגות.

עדות ד"ר מרדכי זיו (ליברזון מהבית)

... בית המדרש שבחולות שהיה ברחוב נובה קוליובה. בית הכנסת הגדול בעיר החדשה. שם התפללו הפולישוקים. היה שם בסביבה מקווה, ותלמוד תורה. מן מרכז רציני. היו שם כאלף מתפללים, בבית המדרש המרכזי הזה נכנסו פי שלושה אנשים מאשר משטיבל הרבי מטריסק, אליו הלכנו.

עדות משה גיברץ (גר ברח' פרצ'ה)

... היה מוהל אחד בקובל- פנחס השמש- והוא היה גם השמש בבית המדרש היכן שההורים של חיים פולישוק היו מתפללים. ... פעם כשאבא שלי הלך לבית מרחץ ביום שישי וצריך היה לרדת במדרגות, אל הבריכה למטה, הוא פספס מדרגה אחת ושבר את הרגל ומאותו הזמן הפך לנכה והיה בלית ברירה לשוחט כמו אביו.

עדות שרה צורף, מהבית ליכטשיין (גרו ברחוב פרצ'ה)

רחוב פֶּרְצ'ה (ע"ש הסופר י.ל. פרץ), היה קטן ולא סלול (אף לא באבנים, כמו הרחובות האחרים של אז), למעשה זו היתה סימטה. הרחוב ממוקם היה במרכז העיר החדשה ("החולות"), מצטלב עם רחוב נובו-קוליובה ומקביל פחות או יותר לרחוב ליסטופדובה. עם בוא הגשמים הרחוב היה מתמלא מיד בשלוליות והיו מניחים במים קורות עץ. ההולכים ושבים היו מקפצים על הקרשים כדי להגיע לבית, אל המאפיה המקומית ולשאר האתרים שבסימטה. הבתים ברחוב היו צפופים, אחד על גבי השני.

ליד הבית, היה בית כנסת גדול למדי, בעל שתי קומות ובית מרחץ.

הערה:

רחוב פרצ'ה, שהיה במרכז הגטו שב"חולות", נהרס לחלוטין ואין לו כיום זכר. גם מבית המדרש ובית המרחץ שהיו מעץ, לא נשאר זכר

